

Fakulta
humanitních studií
Univerzity
Karlovy

O environmentálních souvislostech ekonomické krize

Masarykova universita v Brně

Fakulta sociálních studií

katedra environmentálních studií

humanitní environmentalistika

24. listopadu 2009

"Krise zuří aneb Ekonomická paradigmatata a trvale udržitelný rozvoj alias My jsme vám to říkali..."

- ...vulgo „...vsadíte se, že vás namíchnu!“
- **Motta:**
- „**Budoucnost už dávno není, co bývala...**“ (Paul Valéry)
- „**Lépe už bylo!**“ (lidové rčení)
- „**Budoucnost je otevřená!**“ (Karl Raimund Popper)
- „**Budoucnost svobody**“ (Zakaríá, Fareed. *Budoucnost svobody: neliberální demokracie v USA i ve světě.* Praha: Academia, 2005.)
- „**Máme jen vágní naděje, ale jasné obavy.**“ (opět Paul Valéry).
- „**Nikdy nečiň žádná proroctví, zvláště ne o budoucnosti.**“ (americký filmový producent Samuel Goldwyn)
- „**Co jiného naznačuje obrovský nárůst hypoték než víru v dnešek, a hlavně v budoucnost?**“ (Václav Klaus dne 1. ledna 2008)

- „**Neztrácejte obavy, všechno špatně dopadne...**“ (Ivan Rynda)
- „**Pojďme přemýšlet o nemyslitelném.**“ (původně ekonom, prognostik a futurolog Hermann Kahn)

environmentalismus

- „Environmentalismus‘ je široký termín, který se od 50. let používá k označení široké škály idejí a teorií, pro něž je charakteristické základní přesvědčení, že život člověka lze pochopit jen v souvislosti se světem přírody.“
- „Environmentalismus však byl a stále je zejména negativní reakcí na industrializaci.“

Andrew Heywood
- environmentalismus se musí stát reakcí na globalizaci, na stav veřejného prostoru

krize

- 1. vyvrcholení, rozhodná chvíle, obrat ve vývoji, nebezpečný stav vývoje
- 2. těžká, svízelná situace, potíže, zmatek

ekonomická krize

- merkantilismus: hromadění drahých kovů
- zákaz: vývozu surovin
- dovozu výrobků
- Adam Smith: bohatství národa je součtem bohatství jednotlivců
- vzniká vzájemným poskytováním služeb a uspokojováním potřeb za úplatu
- tato suma individuálních zisků vytvoří optimální společnost pro všechny
- neviditelná ruka trhu tak vše vyřeší

co neumí trh

- externality
- přirozené monopoly
- veřejné statky (nevytloučitelnost, nerivalita, nedělitelnost, neomezená kapacita, marginální náklady; byly to volné statky, ale mění se – už přestávají být neomezené...)
- dlouhodobě plánovat
- asymetrie informací
- změny (hodnotových) preferencí
- „neplýtvat“
 - než se ustaví cena, „plýtvá se“ – do okamžiku vzácnosti, růstu ceny, nalezení substitutu
 - kooperace × kompetice: stavba 130 % hypersupermarketů
- nestat se netrhem

- protože trhu hrozí, že se stane netrhem,
- potřebuje co největší prostor a co největší počet aktérů – v ekonomickém prostoru vzniká globalizace
- světový trh se stává všudypřítomným, konkurence roste, vzniká potřeba obchodovat nové produkty
- vzniká trh služeb
- vzniká trh financí
- vzniká obchod s důvěrou...

- Enron Company
- Právní forma: soukromá akciová společnost (dnes zaniklá)
- Založeno 1985
- Zakladatel Kenneth Lay
- Sídlo Houston, Texas, Spojené státy americké
- Počet poboček Omaha, Nebraska
- Klíčoví lidé Kenneth Lay (zakladatel), Jeffrey Skilling (CEO), Andrew Fastow (CFO)
- Průmysl energetický Produkty energie Služby informační (on-line), tržní (burzovní)
- Obrat 111 mld (2000)
- Počet zaměstnanců 22 000 (2002)
40 (2008)

- Od 90. let její akcie zaznamenávaly stabilní, neustálý růst a Enron byl vzorem moderní silné společnosti. Z původních cca 10 mld dolarů aktiv dosáhla v roce 2000 hodnotu 111 miliard dolarů. Časopis Fortune ji šestkrát za sebou jmenoval „nejinovativnější společností Ameriky“. Ke konci roku 2001 se ale v účetnictví společnosti našly zásadní pochybení. 25. ledna 2002 společnost oznámila bankrot, zaměstnanci byli propuštěni. Hodnota akcií společnosti, do kterých investovaly tisíce lidí, spadla z 90 dolarů na 50 centů.
- Hlavní představitelé společnosti byli v soudních procesech, které po jejím bankrotu následovaly, vesměs pravomocně odsouzeni a většina z nich dnes vykonává rozsudek odnětí svobody. Jeden z účetních, Cliff Baxter, spáchal sebevraždu.

- Spolu s Enronem padla i významná auditorská firma Arthur Andersen, protože vyšlo najevo, že kryla machinace v účetnictví Enronu. Tento účetní skandál zasáhl i banky. Americká Komise pro cenné papíry udělila v roce 2003 vysoké pokuty investičním bankám, které se snažily krýt některé finanční transakce. Jedná se například o investiční banku J.P. Morgan & Chase, která dostala pokutu 135 milionů USD, nebo o Citigroup s pokutou v hodnotě 120 milionů USD. Banky budou navíc nuceny změnit některé postupy, které používají ve vztahu k podnikovým klientům. Podobný osud jako Enron zasáhl i významnou americkou telekomunikační společnost WorldCom, která ovšem v roce 2002 změnila vedení společnosti. Novému vedení se podařilo dohodnout se s věřiteli na zaplacení odškodného ve výši zhruba 750 miliónu dolarů. Pokuta americké Komisi pro cenné papíry činila zhruba 500 miliónů dolarů. Přesto se podařilo společnost zachránit a podniká dál pod novým názvem MCI.*

- · podlomení důvěry akcionářů a investorů ve vypovídací hodnotu účetních a finančních výkazů společností
- · otřesení důvěry v nezávislost a profesionalitu auditorů
- · otřesení důvěry ke kvalitě správy a řízení společností (corporate governance)
- · otřesení důvěry v investiční poradce - analytiky
- · otřesení důvěry v ratingové agentury
- · celosvětový propad finančních trhů
- · podlomení důvěry v americký dolar
- · obavy, že problém úplnosti a pravdivosti účetních výkazů a činnosti auditorů v USA se může kdykoliv objevit i v Evropě.

- **Bernard Leon Madoff** ([29. dubna, 1938](#)) je americký podnikatel, bývalý předseda burzy [NASDAQ](#) a pachatel největší zpronevěry v dějinách USA.
- Madoffova firma byla jedním z největších obchodníků na [Wall Street](#) a Madoff byl považován za přední osobnost židovské filantropie.[\[1\]](#) V roce [1960](#) založil společnost Bernard L. Madoff Investment Securities a až do prosince 2008 byl jejím předsedou.[\[2\]](#) V prosinci [2008](#) byl zatčen agenty [FBI](#) a obviněn z rozsáhlého podvodu, jednoho z největších v americké historii. Podle FBI jím řízené [hedgeové fondy](#) byly založeny na tzv. [Ponziho schématu](#), což je určitá varianta podvodného podniku česky označovaného jako „[pyramida](#)“ či „letadlo“. Madoff lákal klienty do fondů na vysoké výnosy, které ale nevyplácel z výnosů, nýbrž z vkladů nově příchozích klientů.
- Madoff sám své pochybení podle deníku [Financial Times](#) přiznal. Pokud bude uznán vinným, bude se jednat o zpronevěru investorům až 50 miliard dolarů[\[3\]](#) a hrozí mu až dvacetiletý trest vězení.[\[4\]](#) Zatím je ale vyšetřován na svobodě, jediné omezení, které na jeho osobu bylo uvaleno je to, že se od 19. do 9. hodiny musí zdržovat ve svém domě.[\[5\]](#) Podvodem jsou postiženy velké a renomované finanční instituce jako [BNP Paribas](#), Santander nebo [Société Générale](#).[\[6\]](#)
- 10. března 2009 proběhlo první jednání soudu, ve kterém za zpronevěru padesáti miliard dolarů finančníkovi hrozí až dvacetiletý trest odnětí svobody. Případ mimo jiné odhalil slabiny v regulačním systému amerických finančních trhů.[\[7\]](#) 12. března 2009 Madoff u soudu přiznal vinu u všech 11 obvinění, podle kterých klamal investory a zpronevěřil až 50 miliard dolarů. Madoff zároveň poté, co se přiznal, prohlásil: „*Hluboce se omlouvám a stydím se*“.[\[8\]](#)

- Fannie Mae a Freddie Mac kupují hypotéky, které dále prodávají investorům. Společně poskytují přes polovinu všech amerických hypoték v celkové hodnotě přes pět bilionů dolarů.
- Krach Lehman Brothers, i když je považován za hlavní milník celosvětové finanční krize, nebyl jejím počátkem. Spíše rozbuškou, která odpálila hromadu roky shromažďovaných problémů.

- Signály toho, že se světovou ekonomikou – která od prasknutí technologické bubliny na začátku tisíciletí jela několik let na plné obrátky – není něco v pořádku, se na trzích objevily už o rok dříve. Na jaře a v létě 2007 se začal hroutit americký realitní trh: v srpnu zkrachovaly dvě velké hypoteční banky, které přiznaly, že se příliš angažovaly v rizikových úvěrech. Přehřátá ekonomika si totiž vyžádala zvýšení úrokových sazeb a řada amerických dlužníků přestala mít na splácení. (Tereza Zavadilová)

- Panika se poprvé rozšířila na světové trhy. Ovšem nejskeptičtější analytici odhadovali, že svět na krizi prodělá tak sto miliard dolarů. Realita po dvou letech přinesla mnohonásobně vyšší číslo: MMF odhaduje, že jen odpisy a ztráty finančních institucí dosáhnou 4,1 bilionu dolarů.
- Další ohromné sumy stály vládní stimulační balíčky v USA, Evropě i Asii, navíc zhruba o třetinu klesla tržní hodnota firem na světě.

- Marcel Mauss: Esej o daru, 1923

JOHANNESBURG SUMMIT

- **2002 WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT**
- **REGIONAL ROUNDTABLE FOR**
- **EAST ASIA AND THE PACIFIC REGION**
- **Kuala Lumpur, Malaysia**
- **9 - 11 July 2001**
- **REPORT**

- **II. OVERVIEW**
- **A. Characteristics and Challenges of the East Asia and Pacific region**
- The East Asia and Pacific region has special characteristics that affect conditions for implementing sustainable development objectives in the various countries of the region. Prior to the financial crisis in 1997, countries of the region, each in its own way, were attempting to address the challenges of sustainable development. In the aftermath, however many of the issues have re-emerged in more critical form and the capacity of the countries to address these challenges has been diminished.

JOHANNESBURG SUMMIT

- **REGIONAL ROUNDTABLE FOR**
- **EUROPE AND NORTH AMERICA**
- **2002 WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT**
- **Vail, Colorado, USA**
- **6-8 June 2001**
- **REPORT**

- ***A: THE NEED FOR A NEW DEVELOPMENT MODEL: ECONOMIC, SOCIAL AND ENVIRONMENTAL INTEGRATION***
- 17. The model for development followed by industrial economies, which was created during the industrial revolution, is clearly outdated as the world moves towards a service and knowledge based society. Current models still rely on a form of economic growth that gives most value to financial and manufactured capital at the expense of human and natural resources. A new development model is needed, which provides for the integration of economic, social and ecological considerations, and for the growth of human well-being with decreased pressure on world resources.

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

Osnova:

- veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem**
- typy a aktéři rozhodovacích procesů**
- typy rozhodovacích procesů**
- kritéria typů**
- typy**

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

- **Osnova (dokončení):
aktéři rozhodovacích procesů**

- obecně
- konkrétně
- nově

intelektuál, architekt, ideologie a vize (od temné minulosti ke světlým zítřkům) a řešení:

- objektivní
- vynucené; pozitivní
- normativní
- prognosticko-strategické

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

Veřejný prostor:

místo, kam lze vstoupit bez poplatku a setrvat libovolně dlouho

(volně dle britské Wikipedie)

třeba hrob...

fyzické nebo virtuální prostředí, kde spolu vstupují do styku lidé záměrně i náhodně bez vlastní volby a komunikují mezi sebou

(IR)

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

Veřejný statek:

- nevylučitelnost ze spotřeby
- nekonkurence (nerivalita) ve spotřebě
- nedělitelnost
- neomezená kapacita
- mezní (marginální) náklady
- byly to volné statky, ale mění se – už přestávají být neomezené...)

existuje veřejný statek?

- rakouská ekonomická škola
- Prof. Ing. Josef Šíma, Ph.D.
- Liberální institut (Jiří Schwarz, Miroslav Ševčík, Josef Šíma, Vilém Barák)

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

Veřejný zájem: koncept uplatňovaný především ve [veřejné politice](#), veřejné [ekonomice](#), [etice](#) a [právu](#) odkazující k všeobecnému dobru a společenskému [blahobytu](#). Obecně za veřejný zájem označována taková orientace politiky, která podporuje rozvoj [společnosti](#) a řešení jejích reálných [problémů](#). Z tohoto vymezení je patrné, že identifikace a uznání veřejných zájmů může být (a bývá) ve společnosti zdrojem [konfliktů](#), neboť představy o tom, co je pro společnost dobré a jaké jsou její problémy, se liší. Ve společnosti proto probíhají boje o identifikaci, uznání a prosazení různých veřejných zájmů. Uznané veřejné zájmy mohou být formulovány v právních [normách](#). Samotný koncept veřejného zájmu není všeobecně přijímán, některými autory je veřejný zájem ztotožňován jen se **sumou** zájmů individuálních.

Identifikované veřejné zájmy nemají univerzální platnost. Co je v jednom časovém období či v určité [kultuře](#) veřejným zájmem, v jiné době či společnosti jím být vůbec nemusí.

(Wikipedia)

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - otázka

Veřejný zájem je zřejmě tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně a racionálně, a jednali nezaujatě a v dobré vůli.

(Walter Lippman)

Každý je zaujatý!

(Ivan Rynda)

Nejhorší jsou partikulární zájmy!

(Dana Diváková)

*Nejskvělejší jsou partikulární zájmy, protože různost a jinakost činí svět barevným a zábavným. Nejhorší jsou *skryté* zájmy: zájmy mají být *přiznané* jako *přiznaná* architektura...*

(Ivan Rynda)

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem - *přemýšlení*

architekti i amatéři (unisono):

„Je třeba respektovat veřejný zájem!“

„Je třeba osvobodit Ferdu!“, volali brouci.

Pytlík: „Ale jak?“

Beruška: „Postavíme stroj, a ten Ferdu osvobodí!“

Pytlík: „A jak se staví takový stroj?“

„To nevím,“ zesmutněla Beruška...

(Sekora, Ondřej. Ferda mravenec)

Jak se zjišťuje veřejný zájem?

Jak se staví takový stroj?

Paradox veřejného prostoru, síla ekonomiky a bída politiky

prohození rolí ekonomiky a politiky:

- ekonomové suplují politiku**
- politikové se snaží ovlivňovat ekonomii, trh, byznys: správní rady, představenstva, dozorčí rady; vliv na to, co má vliv na politiku zemí, kde působí nadnárodní organizace, developeři a investoři (multinationals)**
- vzájemně – lobby**

ekonomika přestala být tvorbou zisku poskytováním služeb, ale ovlivňováním veřejného prostoru

politika přestala být správou věcí veřejných, ale stala se technologií a konzumací moci

Paradox politiky a občanské společnosti

- rozdíly mezi pravicí a levicí se radikálně setřely:

- v mediálním světě tak získává daleko větší roli PR, imagemakeři, vystupování ve sdělovacích prostředcích, schopnost mluvit než politický nebo volební program
- klasické politicko-ideologické systémy se vyčerpaly a negenerují už řešení
- lidé přestávají politice věřit

- zájem lidí o věci veřejné roste (uspokojení základních potřeb uvolňuje ruce)

- svůj podíl na rozhodování nerealizují v politice, ale v neformálních hnutích a třetím sektoru
- ovlivňují zcela nový prostor rozhodování – spotřebitelství: CCPP (Changing Consumption & Production Patterns)

invaze amatérů do rozhodovacích procesů

- **typy rozhodovacích procesů:**

kritéria typů:

- vztah k času a prostoru
- vztah ke svobodě
- vztah k trhu a k demokracii

typy:

- » objektivní („pod vozem...“; requiem)
- » vynucené; pozitivní („za vozem...“; jazz)
- » normativní („na voze...“; dechovka)
- » prognosticko-strategické („před vozem...“; orchestr)

typy svobody a rozhodovací procesy

- koncept lidské svobody:
- aktivní „neomezená“ – absolutní – naivní → libertariánská, anarchistická
- omezená objektivně: „Svoboda je poznána nutnost.“ (I. Kant, G. W. F. Hegel)
- omezená společensky: Svoboda jedince končí tam, kde začíná svoboda jiného jedince. (I. Kant: „Jednej tak, aby...“)
- omezená objektivně i společensky: svoboda jedince končí tam, kde začíná svoboda jiného jedince a ochrana přírody
- aktivní tržní: svoboda je prostor pro jednání svobodných, racionálně se rozhodujících jedinců, kteří si vzájemně uspokojují své potřeby v tržním prostředí směny
- aktivní prozřevší: svoboda není osvobozením od něčeho, ale svobodou k něčemu – nikoli osvobozením od omezení, ale vůlí k činu; nikoli lhostejností k hranici, ale svobodou k tvorbě
- neomezená – aktivně vytvářená: „Člověk je svobodný teprve tehdy, když se začíná zajímat o věci veřejné.“ (Ralf Dahrendorf) – tehdy, kdy má na své hranice vliv a pokouší se je změnit k lepšímu

aktéři amatéři a aktéři architekti a rozhodovací procesy

Major groups (multistakeholders)

skupiny a jednotliví hráči, aktéři, účastníci:

Posilování úlohy důležitých skupin, odd. 3, Agenda 21:

- 1. ženy**
- 2. děti a mládež**
- 3. původní (domorodí) obyvatelé**
- 4. nevládní organizace**
- 5. místní úřady**
- 6. pracující a odbory**
- 7. podnikání, obchod a průmysl**
- 8. vědecká a technická obec**
- 9. zemědělci (farmáři)**

aktéři amatéři a aktéři architekti a rozhodovací procesy

- **Fórum pro udržitelný rozvoj:**
- **v návrhu pro vládu České republiky sdružuje především zástupce tzv. „major groups“, tedy důležitých společenských skupin. Jsou jimi (v obecné podobě, ale mírně konkretizováno pro podmínky ČR):**
 - 1. ženy**
 - 2. děti a mládež**
 - 3. senioři**
 - 4. národnostní menšiny a romská menšina**
 - 5. imigrace**
 - 6. politikové**
 - 7. občanská sdružení a jednotlivé formy nevládních organizací:**
 - vzájemně prospěšné – zájmová sdružení (příklad: zahrádkáři)**
 - obecně prospěšné – sdružení naplňující veřejný zájem (příklad: OŽP, sociální péče)**

aktéři amatéři a aktéři architekti a rozhodovací procesy

- 8. veřejná a úžeji státní správa v celé hierarchii počínaje vládou a parlamentem až po místní úřady (zástupci státní správy a samosprávy) v novém transformovaném modelu veřejné správy**
- 9. pracující a odbory**
- 10. průmysl**
- 11. podnikání, obchod a financování**
- 12. vědecká a technická obec (komory, svazy, profesní organizace)**
- 13. zemědělství**
- 14. lesnictví**
- 15. názoroví vůdci, osobnosti a ideologové**
- 16. náboženství a církve**
- 17. školství (specificky regionální a vysoké)**
- 18. sdělovací prostředky.**

aktéři amatéři a aktéři architekti a rozhodovací procesy

- ***jak jste si jistě povšimli, podle krajevého zvyku existuje jediná skupina, jež zde není zastoupena a nikde není považována za příliš významnou:***
- ***totiž ta nejdiskriminovanější –***
- ***muži...***

AMATÉŘI – NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

- **Funkce nevládních organizací:**
- **zásadně:**
 - **komunitní: vytvářejí prostor pro minority, čím umožňují fungovat společnosti jako celku**
 - **participativní: spoluúčast na rozhodování**
 - **demokratizační: neformální veřejná kontrola**
 - **servisní: služby**

AMATÉŘI – NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Funkce nevládních organizací podrobněji:

komunitní: prostor pro minority, čím umožňují fungovat společnosti jako množině všech

participativní: podíl občanů a minorit na rozhodovacích procesech

monitorační: celoplošný monitoring stavu životního prostředí a znečišťovatelů

mobilizační: konkrétní případy, „kauzy“

balanční: vyvažování lobby

kohezní: společenská důvěra, státotvornost

inovativní: změna hodnotových paradigmat, ale i technologií, obnovitelných zdrojů

formativní: např. prognostika (deskriptivní, normativní), upozorňování na možná rizika a postoje vedoucí k řešení

servisní:

obecně: osvěta, poradenství, ochrana životního prostředí

střečově: infrastrukturní

sít'ové

regrantující

AMATÉŘI – NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Non Governmental Organisations – **NGOs**

Quasi Autonomous Non Governmental Organisations –
QUANGOs

Governmentally Organised Non Governmental
Organisations – **GONGOs**

Governmentally Run and Inspired/Initiated Non
Governmental Organisations – **GRINGOs**

Business Organised Non Governmental Organisations
– **BONGOs**

Members Interested Non Governmental Organisations
– **MINGOs** (orientované na vlastní členy); někdy i
na veřejnost zájmově orientovanou)

Mutual Benefit Organisations – **MBO**

AMATÉŘI – NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Public Interested Non Governmental Organisations – **PINGOs**
(orientované na pomoc veřejnosti – nadace, fondy atd.);
někdy i

– Public Benefit Organisations – **PBO**

Traditional Non Governmental Organisations – **TANGOs** (tradiční,
zprav. orientované na akutní pomoc)

Big Non Governmental Organisations – **BINGOs** (velké, i
nadmárodní agentury, zprav. orientované na preventivní
rozvojovou pomoc)

North Non Governmental Organisations – NNGOs, **NoNGOs**
(tradiční severské organizace)

South Non Governmental Organisations – **SNGOs**, SoNGOs
(rozvojové organizace chudého rozvojového jihu; někdy

South Developmental Non Governmental Organisations –
SDNGOs, **SaDNGOs** – „smutné“)

AMATÉŘI – NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

International Non Governmental Organisations – **INGOs**,
(mezinárodní, propojující **NoNGOs** a **SoNGOs**)

Private Voluntary Organisations – **PVOs** (soukromé
dobrovolné)

Voluntary Support Organisations – **VSOs** (dobrovolnické
servisní pro jiné **NGOs**)

Civil Society Organisations – **CSOs** (organizace občanské
společnosti – nejobecněji třetí sektor, participativní)

Non-Profit Organisations – **NPOs** (neziskové; též Non For
Profit Organisations – **NFPOs**)

Come and Go – **COM'NGOs** (nadšenecké organizace, které
se rozpadají dřív, než začaly pořádně pracovat)

Wash and Go – **WASH'NGOs** (nevládní organizace založené
ve skutečnosti jen za účelem praní peněz)

amatéři, úředníci, architekti, rozhodovací
procesy – a my všichni

Not In My Back Yard – **NIMBY** (liniová stavba)

Not In My Time of Office – **NIMTO**

The World Is My Back Yard – **TWIMBY**

Locally Unwanted Land Use – **LULU**

Built Absolutely Nothing Anywhere Near Anybody –
BANANA efekt

Best Alternative To a Negotiated Agreement – **BATNA**

k Best Alternative To a Negotiated Agreement – **BATNA**
(ta je přece jen taková konfrontační) je dobré mít i

Best Alternative For a Negotiated Agreement – **BAFNA** (k
protivníkovu stanovisku)

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

..Co člověk sám zmůže?"

Co člověk sám zmůže?"

Tomáš Pátek

politici a rozhodovací procesy

„Post-demokracii chápu jako potlačení demokracie v důsledku pokusů různorodých sil, struktur a skupin uvnitř státu – bez demokratického mandátu – přímo určovat (nebo aspoň zásadně ovlivňovat) různé klíčové oblasti veřejného života dotýkající se občanů. Mám na mysli různé projevy NGOismu, politické korektnosti, umělého multikulturalismu, radikálního humanrightismu, agresivního ekologismu atd.

Aktivity organizací vytvořených na těchto základech představují nové formy ohrožení lidské svobody, kterou zejména my, kteří jsme prožili komunismus, bereme nesmírně vážně.“

(Václav Klaus, LN 17. 5. 2005)

„Nejhorší hrozby svobodné společnosti jsou multikulturalismus, antiglobalismus a ekologismus.“

(Pavel Bém)

politici a rozhodovací procesy

- *„Tam, kde je mír, nikdy není úplná pravda. Tam, kde je sháňka po úplné pravdě, nikdy není mír.“
(talmudické moudro)*

- *4 typy rozhodovacích situací v čase a prostoru:*

- *1. rozpoznání objektivního důležitého problému, který je nutno řešit*

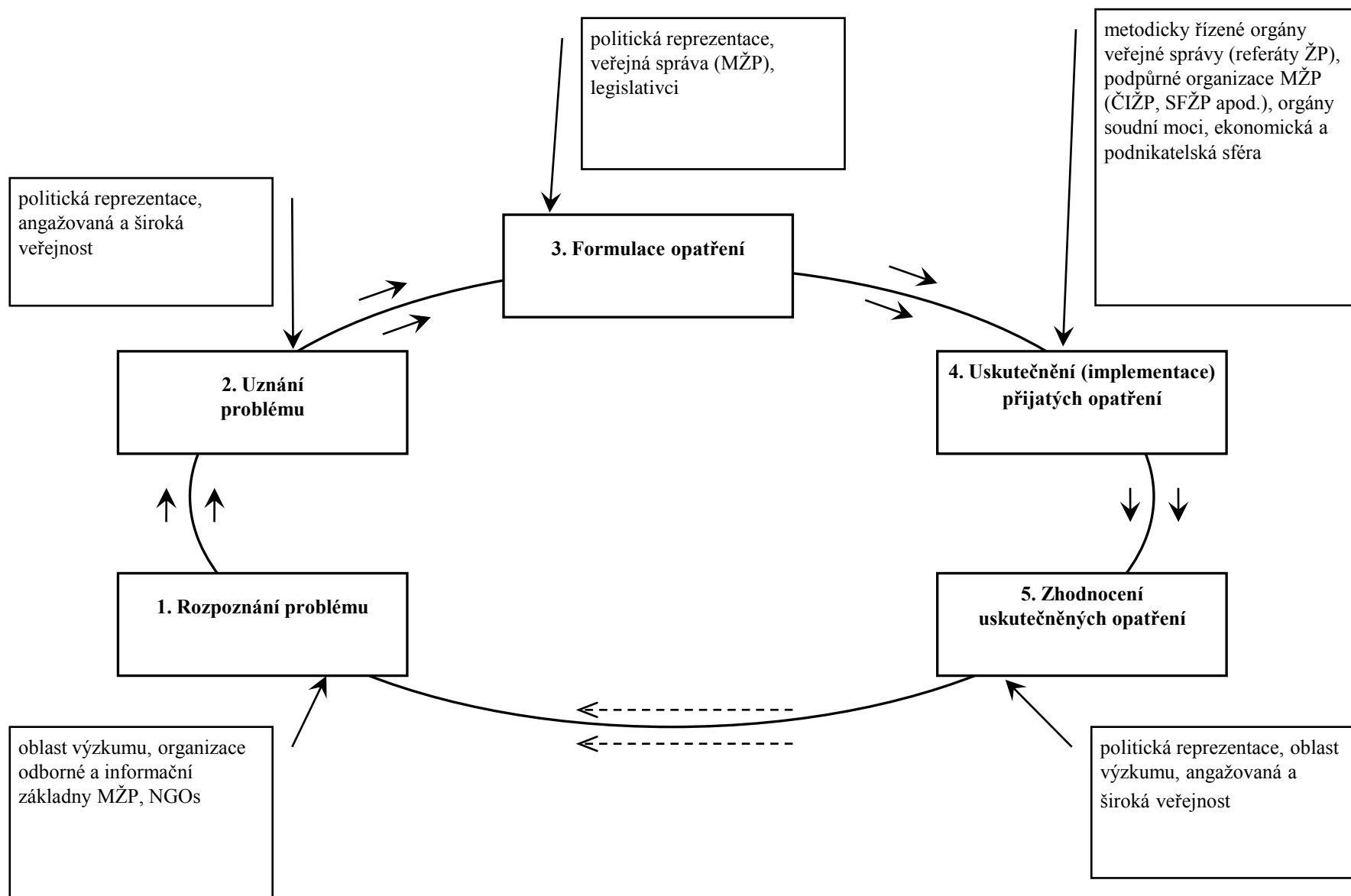
- *(cyklus a role různých aktérů, DPSIR)*

- *2. (zpravidla) místní konflikt, zpravidla veřejného a soukromého nebo skupinového zájmu (pravidla)*

- *3. ideologická zblbělost libovolného typu*

- *4. snaha nalézt vhodnou krátko-, středně- i dlouhodobou strategii (strategické plánování – řízení: good governance)*

Schéma společenského rozhodovacího cyklu s uvedením subjektů účastnících se jeho jednotlivých fází objektivní situace – objektivní řešení („pod vozem...“; requiem)

vynucená situace; pozitivní řešení

(„za vozem...“; jazz)

Každý projektový záměr, který se dotýká veřejného zájmu, a následný rozhodovací proces by měl respektovat následující pravidla:

předem známá pravidla rozhodování včetně konečné a odvolací instituce (pro zajištění resultativity procesu v reálném čase);

zpracování projektu ve variantách ve stejné míře podrobností (aby nebyla detailnější verze favorizována);

stanovení rozhodovacích kritérií (nákladnost, bezpečnost, dopravní obslužnost, pracovní příležitosti, znečištění složek životního prostředí, jiné zátěže – např. hluk, přerušení biokoridorů, multiplifikační efekty atd. atd.);

předložení projektu co nejširší veřejnosti, rozlišení tzv. nepominutelných a pominutelných účastníků řízení;

vynucená situace; pozitivní řešení („za vozem...“; jazz)

doplnění kritérií a určení vah jednotlivých kritérií (multikriteriální analýza na základě přisouzení vah jednotlivým kritériím co nejširším spektrem zúčastněných stran, např. pomocí párového porovnávání – tzv. Fullerův trojúhelník, Saatiho matice aj.);

vlastní přijímání a zodpovídání připomínek, nejméně ve dvou kolech. Povinností není v principu veškeré připomínky zohlednit (což často pro jejich protichůdnost nelze), ale zodpovědět;

zhodnocení projektů včetně připomínek podle připravených kritérií a jejich vah;

zvláštní vyhodnocení zhodnocení negativních dopadů;

nabídka kompenzací, nejprve v naturální formě (např. náhrada postižené veřejné zeleně výsadbou v určené lokalitě, ale nikoli nezbytně musí jít o náhradu ve stejné formě), nelze-li jinak, i ve formě finanční;

po splnění všech zákonných náležitostí a popsanych principů konečné rozhodnutí (příp. odvolací proces) a ne/realizace zvolené varianty.

politici, ideologie a rozhodovací procesy

***nevynucená situace – normativní řešení
(„na voze...“; dechovka)***

1. ideální trh Adama Smithe

2. socialistické plánování

***aneb obojí shodně: ve jménu ideologie ke
světlym zítřkům!***

intelektuál, environmentalista a rozhodovací procesy

intelektuál, angl. intellectual; **environmentalista? humanitní environmentalista?**

1. rozumově, vědecky, teoreticky, umělecky činný vzdělaný člověk;
2. člověk planě teoretizující

(Kraus, Jiří (ed.) et al. Nový akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2006.)

1. duševně pracující člověk, vzdělanec, inteligent

(Rejman, Ladislav. Slovník cizích slov. Praha: SPN, 1966.)

1. vzdělanec duševně pracující;
2. člověk se sklonem k planému teoretizování odtrženému od života n. ke snobismu (v. snob)

(Klimeš, Lumír. Slovník cizích slov. Praha: SPN 1981.)

1. představitel tvůrčí inteligence, vědec, umělec;
2. příslušník vrstvy inteligence, duševní pracovník, vzdělanec;
3. nositel intelektualismu, zejm. jeho negativních rysů (plané teoretizování, intelektuální povýšenost

(různé další prameny)

intelektuál, architekt a rozhodovací procesy

koncept intelektuála za francouzských encyklopedistů
jako polyhistora

odborník specialista contra universalista – generalista
(intelektuál contra expert)

zaplňovač prázdných prostorů (Václav Bělohradský)

zpochybňovatel všeho (JUDr. contra PhDr.)

„Spisovatelem je ten, pro koho jazyk představuje
problém, kdo vychutnává jeho hlubiny,
a ne jeho užitkovost nebo krásu.“ (Roland Barthes);
(intelektuál je ten, pro něhož svět představuje celistvý
problém, ne podílně tematizovaný)

„Jisté ideje jsou tak pitomé, že jim může uvěřit pouze
intelektuál.“ (George Orwell)

intelektuál (architekt) a Velký Kormidelník...

Václav Klaus: „... v meziválečné první republice se významná část naší inteligence, především spisovatelů, filosofů a žurnalistů, nechala omámit levicovými utopistickými vizemi a nadšeně spolupracovala jak s tehdejšími sociálními demokraty, tak s gottwaldovskými komunisty na vytvoření zvláštního společenského podhoubí, které bylo v poválečné situaci zneužito komunisty k protidemokratickému převratu. ... A byly to opět ‚intelektuální elity‘, které v 50. letech pomáhaly věřit, že se u nás vytváří nějaký ‚nový a lepší‘ zítřek, svými postoji a tvorbou k tomu velmi vydatně napomáhaly, s režimem tak či onak spolupracovaly, a až na malé výjimky se zcela konformovaly. ... Nesouhlasím s těmi, kteří vytýkají obyčejným lidem, že s totalitním režimem kolaborovali, že se nebouřili, že nedemonstrovali, že nezakládali různé opoziční skupiny, jako to udělala skupina intelektuálů – z větší části bývalých straníků – v několika seskupeních v letech sedmdesátých a osmdesátých. Reakci oné masy ‚obyčejných občanů‘ na nesvobodné poměry byla resistance, nevykonnost, náhradní individuální aktivity, atomizace společnosti, pouhé pasivní žití v kulisách propagandy, které už nikdo nevěřil. Byli to však právě oni, kdo svým chováním vytvořili předpoklady pro 17. listopad roku 1989. Spolu s mezinárodní situací pak stačila již jen ona pověstná kapka, kterou přetekl pohár.“ (MFD 15. 11. 2003)

intelektuál (architekt) a Václav Havel...

Václav Havel: „Ke známé komunistické nadávce ‚intelektuál‘. Stále nevím, co se tím myslí. Myslí-li se tím vzdělanec, člověk studující či vystudovaný, vědec či akademik vzděláním a povoláním, pak nutno říct, že naše opozice byla značně neintelektuální. Většinu signatářů Charty tvořili například celoživotní dělníci, jen menšinu tvořili dělníci dočasní (po éru normalizace nebi i déle). Pokud se tím označením ovšem myslí člověk, který dnes a denně nepředpojatě zkoumá hlubší souvislosti jevů, neusíná v pohodlné podušce nějaké hotové doktríny, nebojí se myslet kriticky a zároveň chová nějaké ideály, pak chválabohu, že tu mezi námi ještě nějakí intelektuálové jsou. A budu rád, budu-li mezi ně počítán.“ (MFD 21. 11. 2003)

nahrad': intelektuál → architekt...

- **Pozn.:** jaký je rozdíl mezi
Václavem Havlem a Václavem Klausem?
malý - mýlí se oba:
- Havel by rád nahradil politické strany občanskými hnutími, zatímco Klaus naopak;
- Havel nechápe úlohu politických stran a zaměřuje je občanskou společností, Klaus nechápe úlohu občanské společnosti a rád by ji nahradil politickým diktátem

intelektuál, politik a architekt

intelektuál je tvůrce obrazu světa – *vize*

Vize:

1. fantazijní představa, přelud

2. živá představa cílového nebo žádoucího stavu

(Diderotův slovník naučný, 1999).

člověk je bytost stvořená k něčemu obrazu a schopná vytvářet obrazy: úlohou intelektuála je tedy vytvářet vize, které překlenou časoprostorová politická omezení politiky (protože všichni pochopíme, že se vyplatí „investovat do budoucnosti“), ale díky kterým samozřejmě přijmeme i rámce trhu a tržní ekonomiky:

vykládají vše

jsou vnitřně nerozporné

politik je pak prodavač obrazů

architekt *nič*í obrazy tím, že je uskuteční... (Jiří Wolker)

dříve – a někdy v budoucnu?

- **politika**
- **moc a její odcizení**
- **„reklama“ (politické téma]**
- **konflikt**
- **delegace**
- **ovládání**
- **reprezentace**
- **tolerance**
- **krátkodobost**
- **ideologie**
- **polarizace**
- **technologie moci**
- **vláda**
(government)
- **projekt**
- **stav a jeho petrifikace**
- **veřejná politika**
- **služba**
- **komunikace**
- **konsensus („disensus“)**
- **spoluúčast, participace**
- **sdílení**
- **uspokojení potřeby**
- **vstřícnost**
- **střednědobost, dlouhodobost**
- **technologie**
- **jednota**
- **technologie rozhodování**
- **vládnutí - spravování**
(governance)
- **proces**
- **vize**

- Slavoj Žižek: moc si ochočila veřejný prostor, ale nestačilo jí to: potřebovala se legitimizovat tím, že stvrdí veřejný názor názorem soukromým – a co může být soukromějšího, opravdovějšího a důvěryhodnějšího než souhlas oběšencův?
- nejmenovaný čelný praktikující anarchista – teoretik: to čteme úplně jinak – marxismus je demokratický, s člověkem se baví!
- Žižek, Slavoj. Podkova nade dveřmi (výbor z textů). Praha: Vědecko-výzkumné pracoviště AVU, 2008)

- co vzniká zesoukroměním veřejného a jak?
- veřejný dům: zveřejněním nejsoukromějšího vztahu jako veřejné služby vzniká bordel; nejprivátnější soukromý vztah je poskytován jako veřejná „služba“
- nejveřejnější služba (správa věcí veřejných) je poskytována jako obchodní vztah: já tobě zákon, ty mně peníze, členství v představenstvu...
- bordel potřebuje veřejně *zobrazit* soukromé – má reklamu, červenou lucernu, protože nemůže zobrazovat sex přímo
- politika potřebuje *skrýt, zastřít* soukromý zájem, chudobu a vyprázdněnost ideologie a proto má v mediálním prostoru, který je určen pro zobrazování, téma: a volič pak volí Zuzanu Paroubkovou (Petru Kováčovou) nebo Pavlu Topolánkovou (Lucii Talmanovou), radar nebo „životní prostředí“, třicet korun...

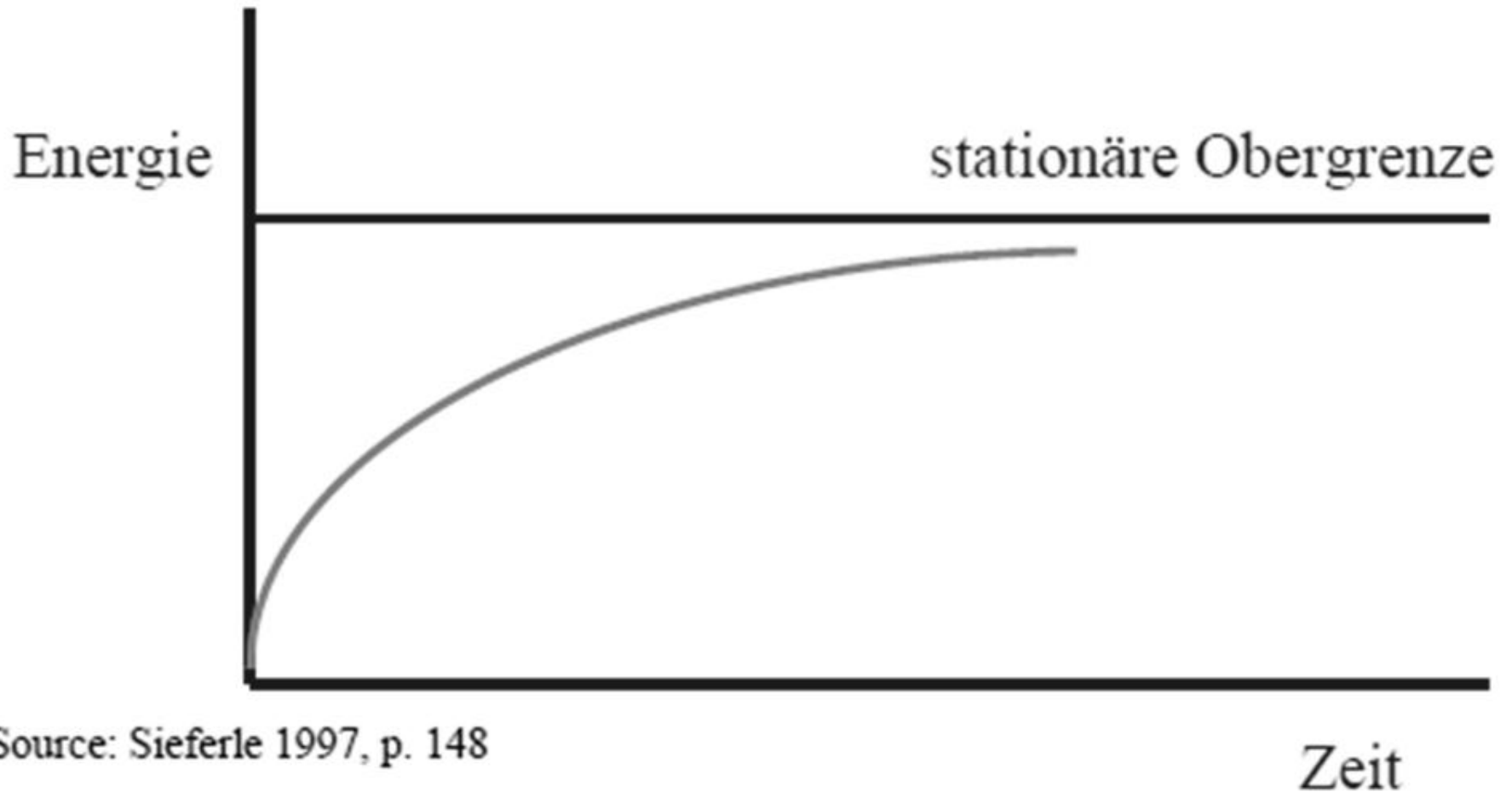
- zveřejněním soukromého vzniká veřejný dům (bordel), značený lucernou;
- zesoukroměním veřejného vzniká pevnost proti veřejnosti, hájená:
- tématem oproti programu
- literou proti duchu („Litera zabíjí, duch dává život“ – Epištola Sv. Pavla ke Korint’anům)
- sloganem proti názoru
- kravatou (imagem) proti mravnosti...

- **Věc: Organizační změna ÚSBE AV ČR, v.v.i.**
- RI ÚSBE AV ČR, v.v.i., na základě závěrů Komise pro evaluaci vědeckých týmů a jednotlivců v souvislosti s cíli danými v „*Mission statement*“ ÚSBE AV ČR, v.v.i., **schvaluje organizační změnu ÚSBE AV ČR, v.v.i.**
- s účinností od 1.6. 2009
 - zrušit Sektor integrální ekologie a Sektor ekosystémových procesů. Nově ustanovit Sektor ekosystémových analýz (SEA).
 - do Sektoru fyzikální biologie zařadit následující badatelské týmy:
 - Oddělení nanobiotechnologie
 - Oddělení biologické dynamiky
 - Oddělení struktury a funkce proteinů
 - Oddělení analytické chemie
 - do konce roku 2009 zrušit nezařazené badatelské týmy:
 - oddělení krajinné ekologie
 - oddělení ekologie mokřadů
 - oddělení socio-ekologie
 - do konce roku 2009 zrušit samostatnou regionální pobočku Třeboň

- strana 19 – asi nejdelší nebo jedna z nejdelších stran: 1188 znaků včetně mezer...
- v českých poměrech by bylo možné restituovat ještě hlouběji do minulosti (majetky zabrané na základě dekretů prezidenta Beneše, majetky zabrané v průběhu nacistické okupace a druhé světové války, ale také např. první pozemková reforma z dvacátých let a bylo by možné pokračovat plynulou řadou až k vyvraždění Slavníkovců), ale nakonec zvítězila teze, řešit jenom problémy a zestátňování majetku způsobené komunistickým režimem.
- Důvod byl v podstatě dvojitý, jednak je právě velmi patrné, že řada zejména majetkových nepravostí v našich dějinách je tak nepřerušovaná, že by nebylo snadné najít nějaké jiné lépe odůvodnitelné datum, a za druhé panovali velké obavy z otevření poválečného vypořádání v Evropě včetně odsunu Němců a Maďarů.
- I když mnozí souhlasili, že i z období rozsáhlého znárodňování a přípravy komunistického puče mezi roky 1945 a 1948 jsou různé velmi nespravedlivé akty, které by bylo rozumné revidovat, tak právě obava ze zesílení požadavků sudetských Němců na přehodnocení majetkových poměrů vzniklých v poválečném vývoji vedla Federální shromáždění ke stanovení poměrně striktní hranice 25.2.1948 jako termínu začátku přezkumu majetkových aktů a možnosti jejich nápravy.

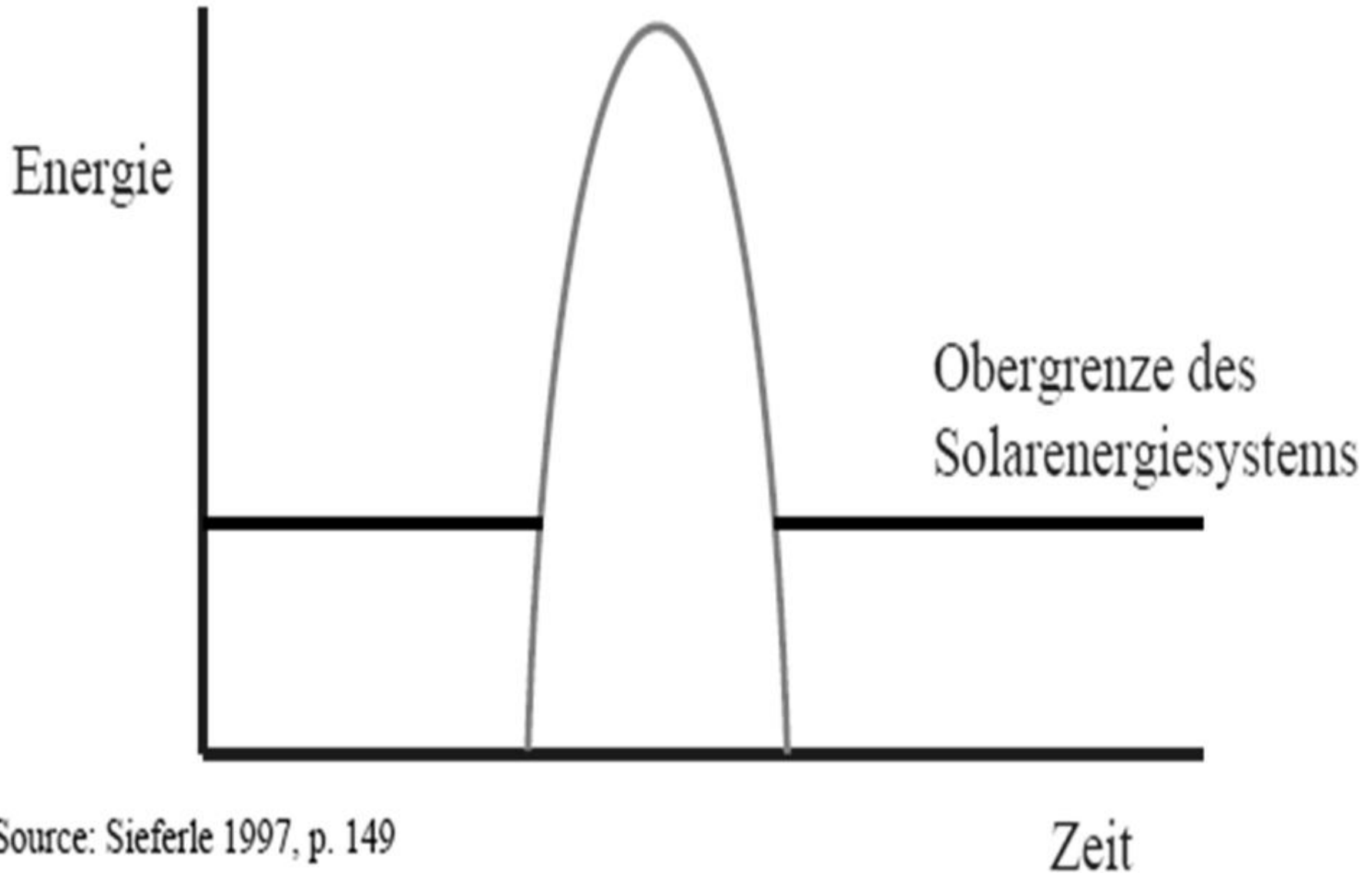
- Poděkování
- Píšu tuto diplomku jako poděkování svému otci, který měl naprosto klíčový podíl na prosazení celé restituční legislativy (byl zpravodajem ústavně právního výboru Sněmovny lidu a podle svědectví tehdejších účastníků také klíčovým tvůrcem všech prorestitučních většin). Ač měl práva studovaná jen dramatickým životním osudem ať už ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, později přímo ve věznicích, nebo poté v ústavně právním výboru Sněmovny lidu Federálního shromáždění, udělal pro obnovu přirozeného řádu lidských práv v této zemi jako málokdo jiný. A i když jsou různé jeho zásluhy dnes už uznávány, za nekonečnou práci ve FS mi toto ocenění ještě schází.

Společnost, životní prostředí a krajina

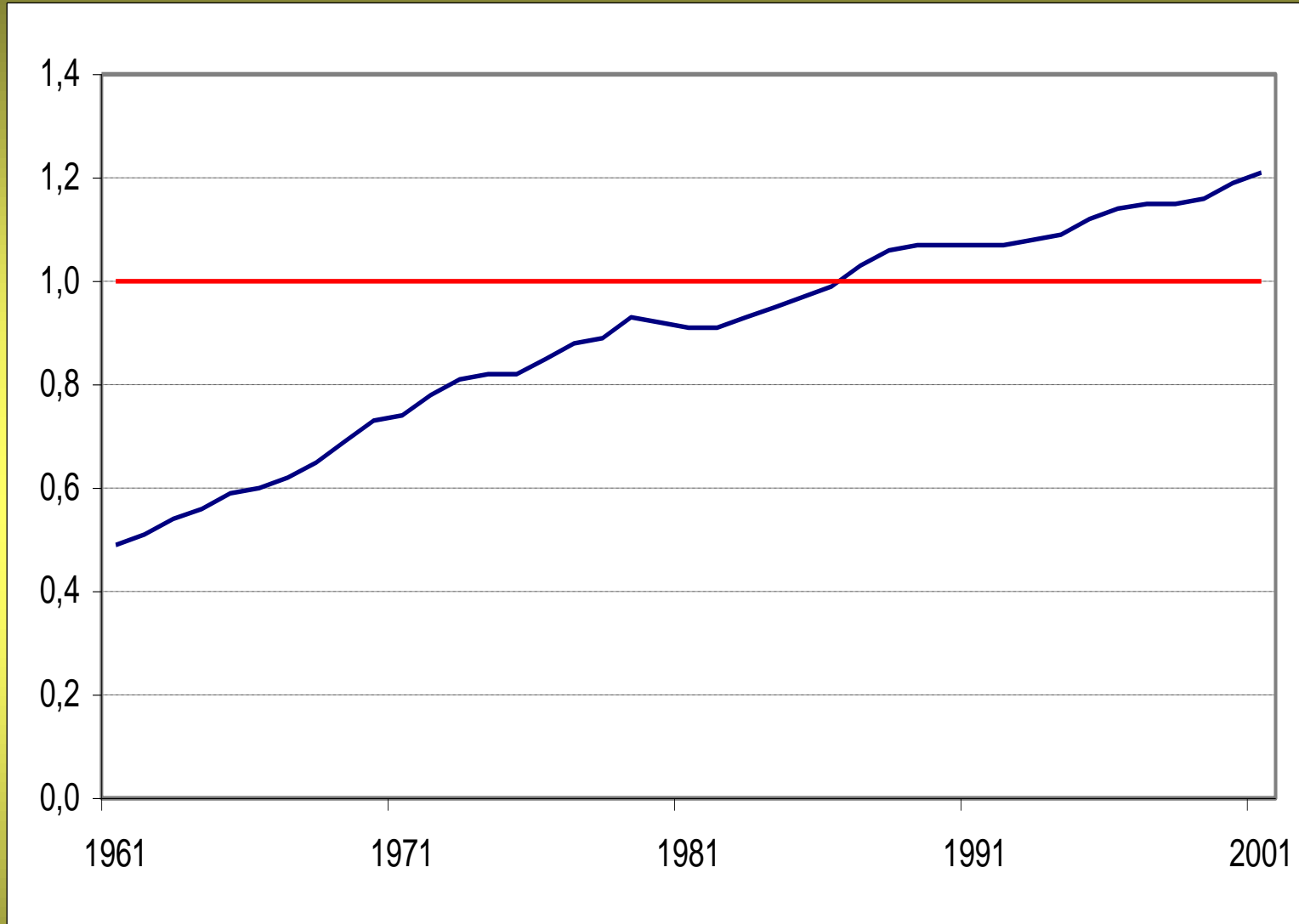

Source: Sieferle 1997, p. 148

Společnost, životní prostředí a krajina

Graf 3.5: Světová ekologická stopa jako počet planet

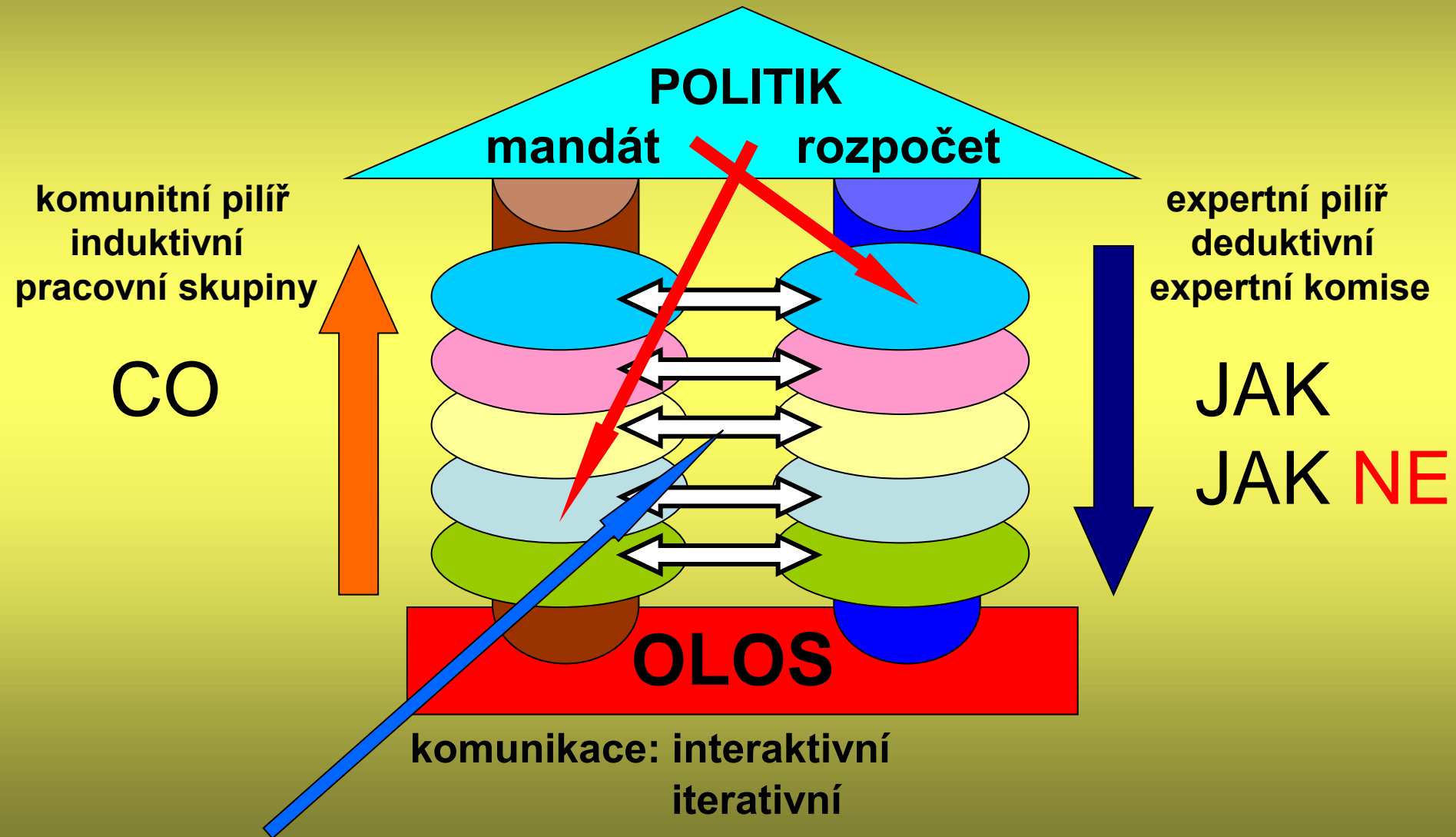
Zdroj: WWF (2004).

Trvale udržitelný rozvoj, jeho eroze a rozhodovací procesy

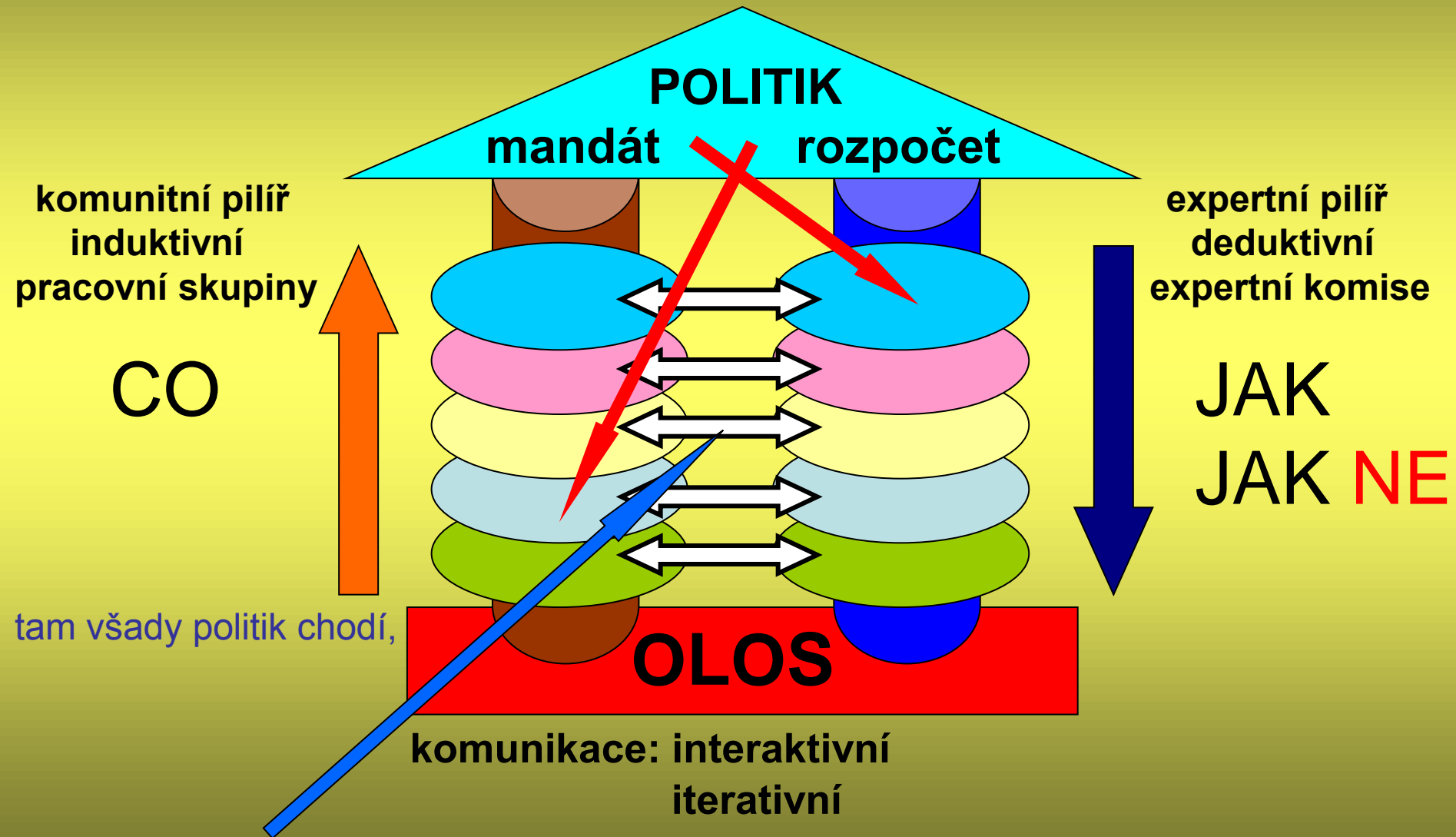
Obecně:

- **Svět se změnil a je plný dvojích pravd.**
- 1,2 mld lidí pod hranicích chudoby
- míra chudoby v posledních 15 letech roste
- 20 % populace tvoří:
 - 86 % HDP
 - 82 % exportu
 - 68 % přímých zahraničních investic
- průměrný příjem ve 20 nejbohatších zemích světa je 37x větší než ve 20 nejchudších
- za 40 let se rozdíl v příjmech zdvojnásobil
- Noreena Hertz: 88–98 v USA vzrostla životní úroveň
 - 10 % nejchudších o 1 %
 - 10 % nejbohatších o 15 %
- Sever contra Jih: 80 – 20 zdroje, 90 – 10 energie
- prezidentské volby v USA 2008 přišly celkem na 1 712 863 791 \$;
- jen dva koneční rivalové z obou velkých stran vybrali 1 108 734 579 \$
- výdaje na zbrojení: 1460 mld \$, z toho USA 700 mld \$, tj. 48 % (2007)
- úživná kapacita planety: max. 11 – při lepší výživě jen 7,5 mld obyv. ...

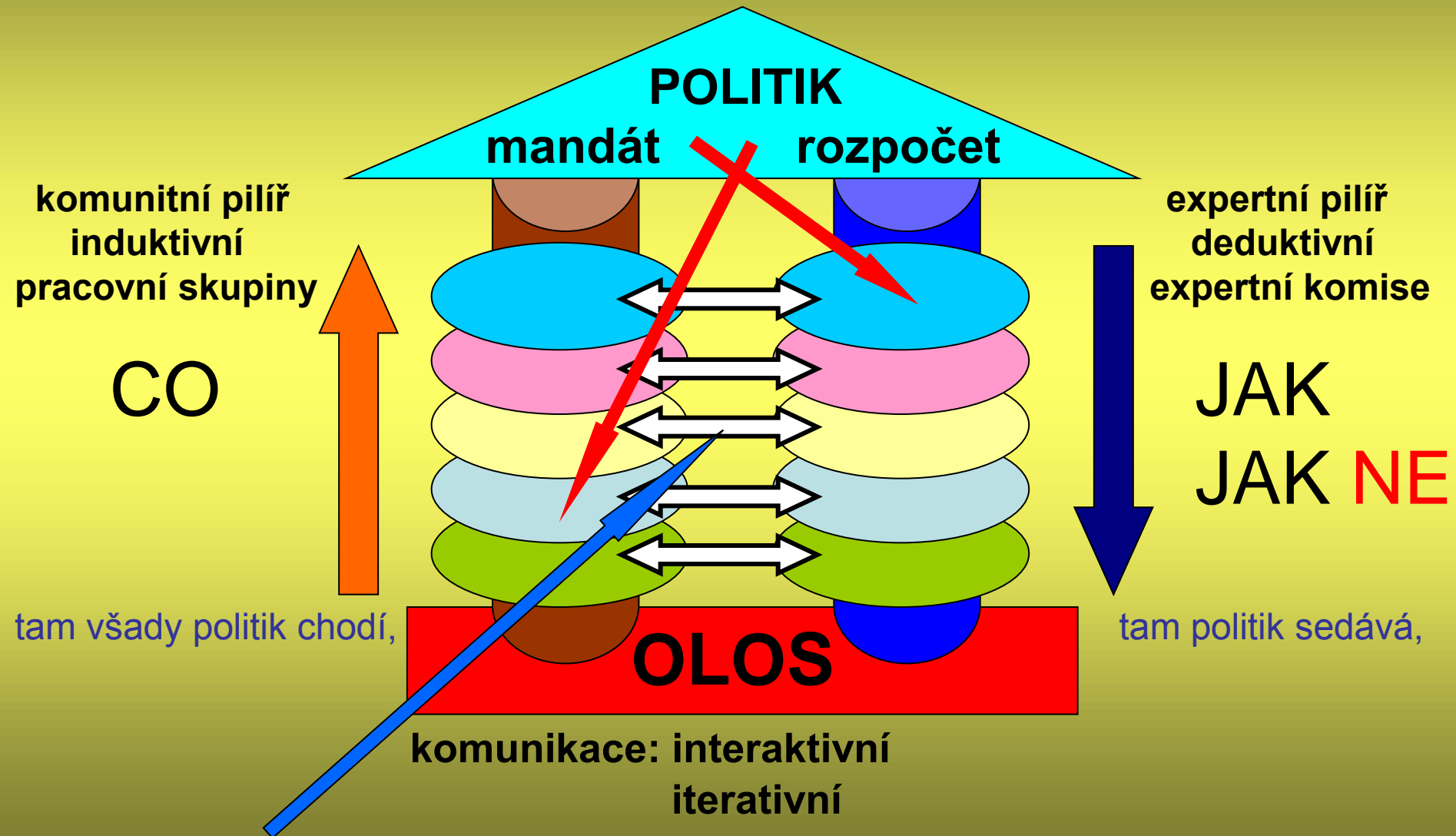
strategické plánování

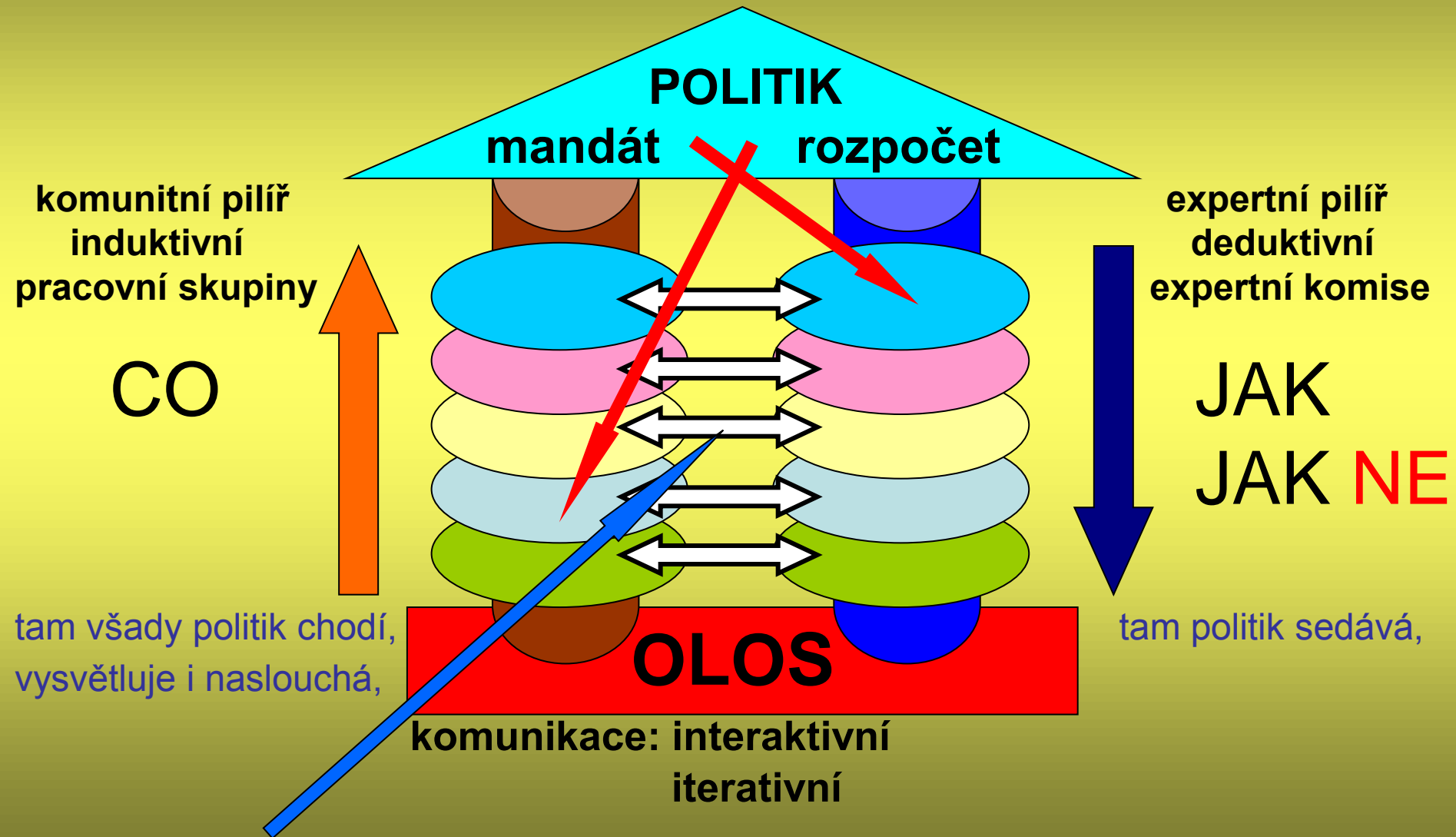
strategické plánování

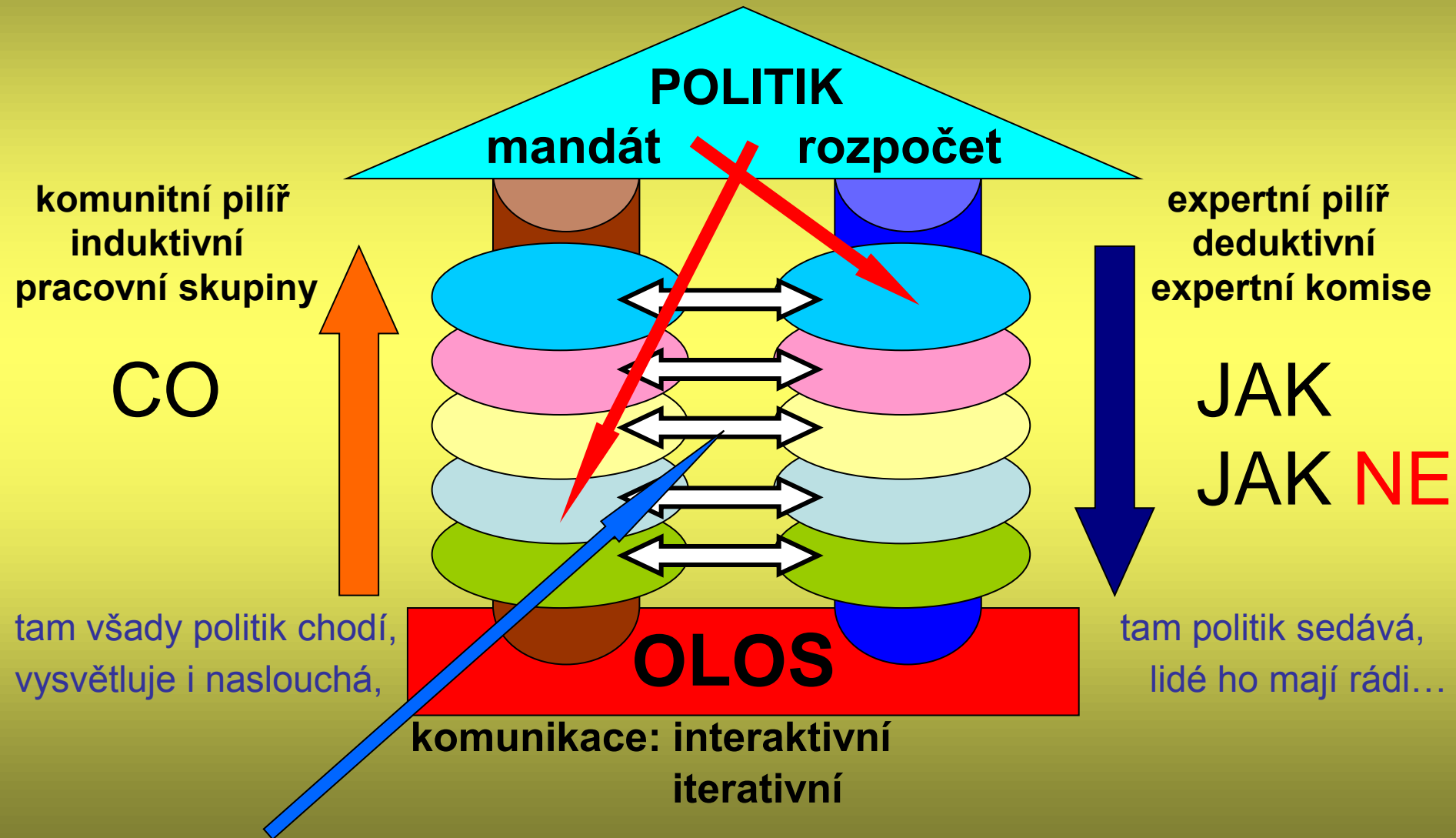
strategické plánování

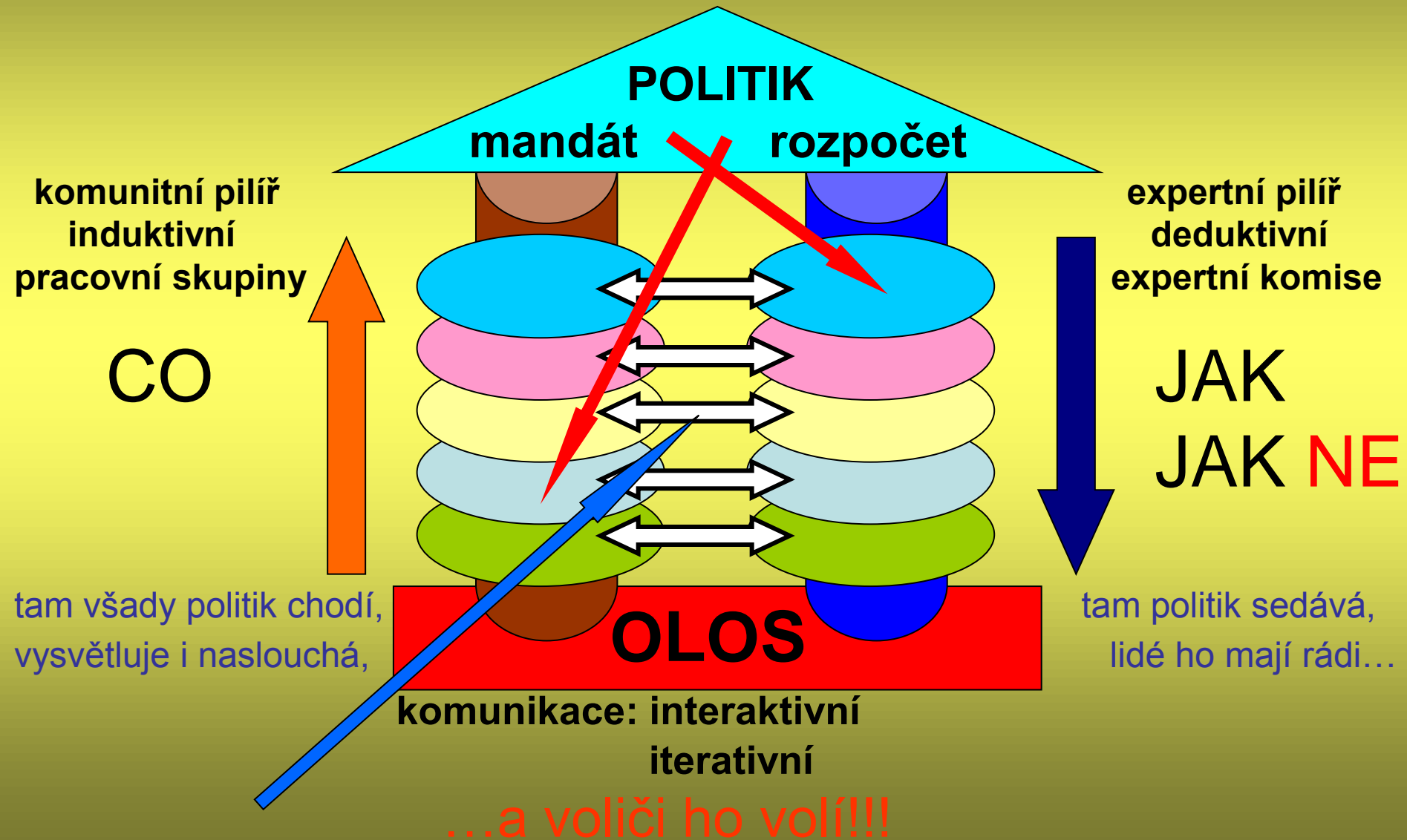
strategické plánování

strategické plánování

strategické plánování

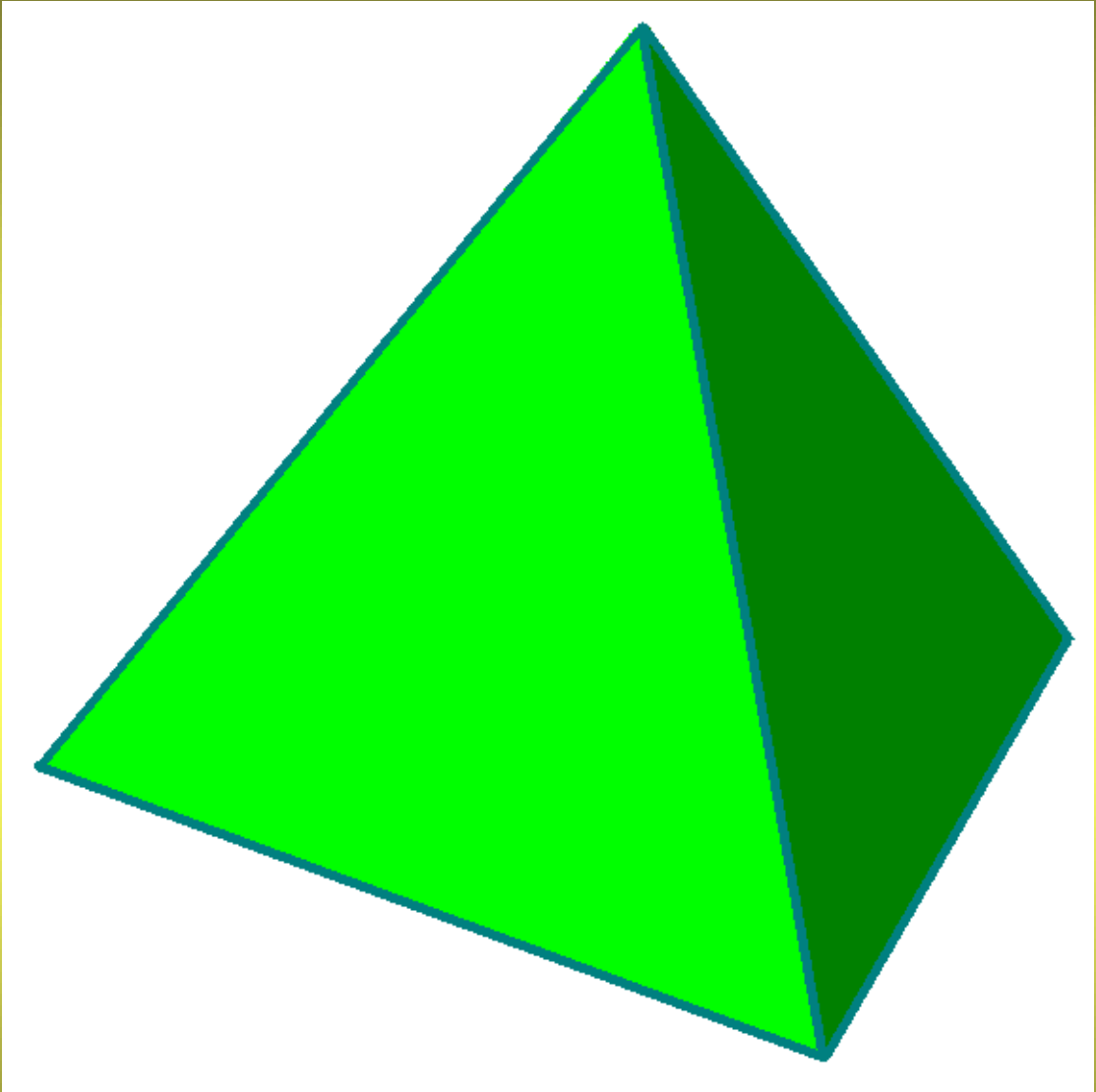

EL

G

R

L

S-P I & P

EP & T

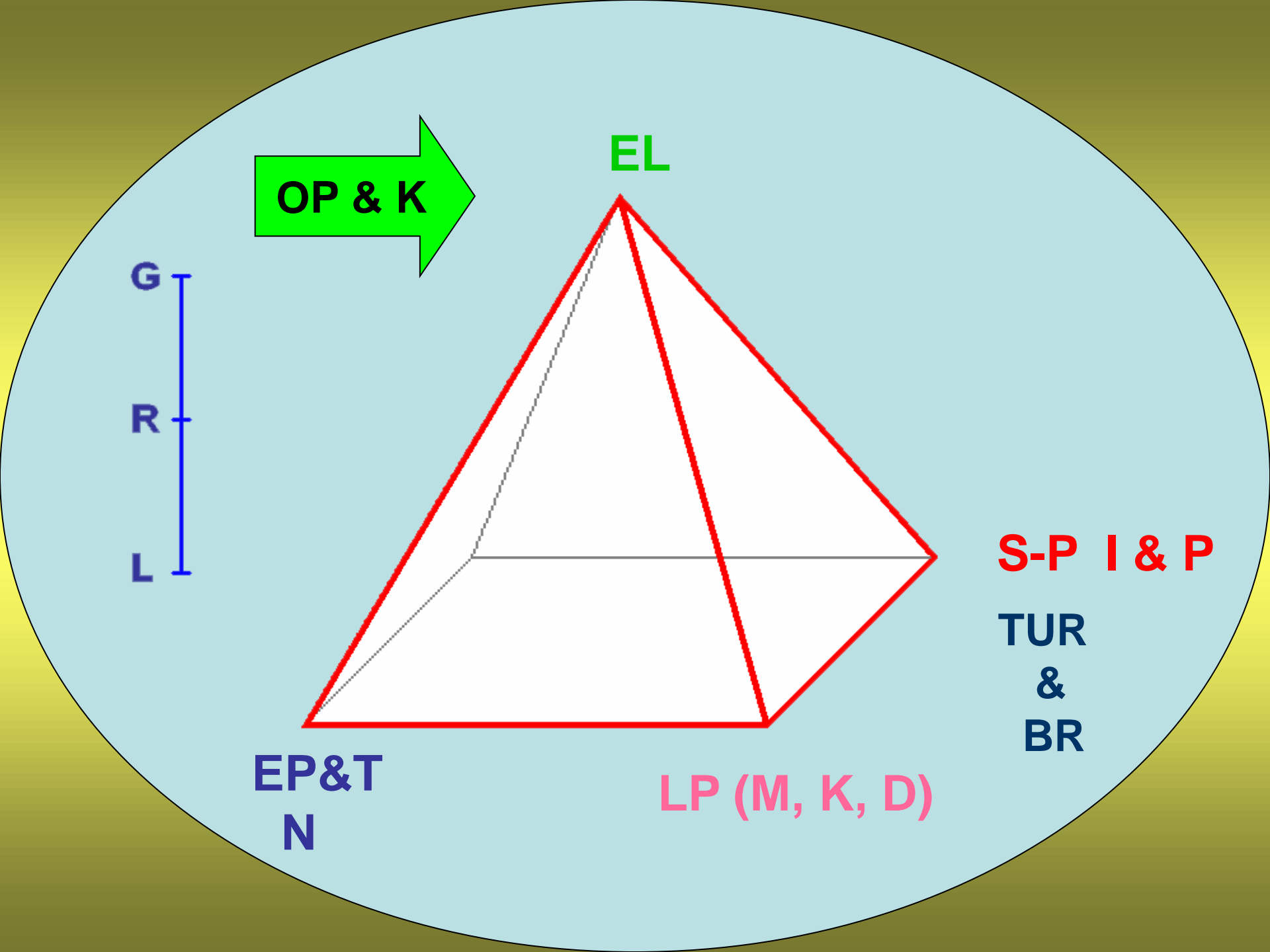
N

LP (M, K, D)

Definice trvale udržitelného rozvoje

„Trvale udržitelný rozvoj

je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní,
při plném respektování environmentálních limitů;
aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné,
je nutné redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich sociálně-politické instituce a procesy.“

OP & K

EL

G
R
L

EP&T
N

LP (M, K, D)

S-P I & P

TUR
&
BR

TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ, OCHRANA PŘÍRODY A POLITIKA

- „Kdo věří tomu, že exponenciální růst může v konečném světě trvat nekonečně dlouho, je buď šílenec...
 - ...nebo *ekonom*.“
- „Anyone who believes exponential growth can go on forever in a finite world is either a madman or an economist.“
- Kenneth Ewart Boulding,
prezident Americké *ekonomické* asociace

- Zygmunt Bauman: časoprostorová komprese
- a její dvojí podoba:
- příliš malý
- příliš velký – protože dostupný...
- nejde o krizi finanční
- nejde o krizi ekonomickou
- nejde dokonce ani o krizi zdrojů
- jde o krizi veřejného prostoru a o to, čím jej naplníme

Veřejný prostor, veřejný statek a veřejný zájem – odpověď:

Veřejný zájem v teorii ani v praxi nemůže:

- být pouze *konceptem* (Wikipedia; to nic neřeší)
- mít pevnou, neměnnou, statickou definici

Veřejný zájem v teorii a hlavně v praxi může být jen:

- výsledkem dobře definovaného rozhodovacího procesu, který respektuje amatéry, environmentalisty i elity, **veřejné statky** a dohodnuté hodnoty,
- ve **veřejném prostoru**, kde aktéři sliby plní a dohody dodržují...

(Ivan Rynda, z osobní sbírky zbožných přání)

- Děkuji Vám:
- za shovívavost k mému ekonomickému amatérismu...
- za pozornost!